

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشکده معماری و هنر
گروه معماری و شهرسازی
گرایش معماری

طراحی مجموعه توریستی- تفریحی غار علی صدر همدان
(با رویکرد معماری زمینه گرا)

از دانشجو:

علی دولتی

استاد راهنما:

دکتر مهرداد جواهریان

تقدیم به یاوران مهربانم پدر و مادر عزیزم

و

غزلی تقدیم به حضور تو.....

سپاس گذارم از پروردگار هستی که تحمل رنج ها را آسان کرد

در به سرانجام رسیدن این طرح از استاد راهنمای محترم خود جناب آقای دکتر جواهریان که در پیدا کردن راه صحیح و درست مرا یاری و راهنمایی کردند و علاوه بر آن درس اخلاق و صبر به بنده آموختند کمال تشکر و سپاس دارم.

همچنین از کادر زحمتکش دانشگاه گیلان که به صورت مستقیم یا غیر مستقیم بنده را در به سرانجام رسیدن این تحقیق یاری کردند تشکر نموده و برایشان آرزوی روزگار خوش می نمایم. همچنین از خانواده عزیزم که همواره یار و دلسوز بنده بوده اند سپاسگزارم.

مهرماه 91

علی دولتی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
ث	فهرست مطالب
خ	فهرست جداول
د	فهرست تصاویر
ذ	فهرست نمودارها
ر	چکیده به فارسی
ز	چکیده به انگلیسی
1	مقدمه

فصل اول : مطالعات پایه

5	1-1-جهانگردی
6	1-1-1- برخی تعاریف اولیه
6	1-1-2- واژه شناسی سفر
7	1-1-3- تعریف فراغت
8	1-2- هتل
8	1-2-1- تاریخچه هتل
11	1-2-2- تاریخچه هتلداری در اروپا
12	1-2-3- هتلها در دوره رنسانس
13	1-2-4- گراند هتلهای قرن نوزدهم
13	1-2-5- هتلهای امروزی
15	1-3- کاروانسرا
15	1-3-1- از کاروانسرا تا هتل
15	1-3-2- تاریخچه کاروانسرا
16	1-3-3- معماری کاروانسرا
16	1-4- انواع هتل
18	1-5- دسته بندی هتل ها
23	1-6- درجه بندی و نرخ گذاری در هتل ها
23	1-6-1- نکات موثر در درجه بندی هتل ها
24	1-6-2- تقسیم بندی هتلها از لحاظ کیفیت
25	1-6-3- جا، ظرفیت و درجه بندی هتل
26	1-6-4- درجه بندی اقامتگاههای مسافرتی در ایران
27	1-7- تسهیلات مورد نیاز هتل

27.....	1-8- معیار طراحی اتاق خوابها
30.....	1-8-1- ابعاد و اندازه ها
31.....	2-8-1- پلان های اتاق های خواب
34.....	3-8-1- سوئیتهای
34.....	4-8-1- انواع مختلف سوئیتهای
34.....	5-8-1- پلان سوئیتهای
35.....	1-9- پلان طبقات
38.....	1-9-1- پلان های آتریوم
39.....	1-10- فضاهای عمومی
39.....	1-10-1- ورودی هتل
39.....	2-10-1- لابی
41.....	3-10-1- فضاهای تفریحی
41.....	4-10-1- سالن اجتماعات
42.....	5-10-1- رستوران هتل
42.....	6-10-1- راهروها و پله ها
43.....	7-10-1- آسانسورها
44.....	1-11- فضاهای خدماتی
44.....	1-11-1- بخش تهیه مواد غذایی
45.....	2-11-1- آشپزخانه اصلی
48.....	3-11-1- قسمت کارکنان
49.....	4-11-1- خدمات لباسشویی و خانه داری
51.....	5-11-1- فضاهای قسمت مهندسی و مکانیکی
52.....	6-11-1- فضاهای اداری
53.....	1-12- خلاصه ای از مقررات و ضوابط معماری هتل های 4 ستاره

فصل دوم : مطالعات تطبیقی

60.....	2-1- نمونه های خارجی
60.....	1-1-1- هتل کانادالاما (Kanda lama Hotel)
63.....	2-1-2- هتل یخی
65.....	3-1-2- هتل درختی
66.....	2-2- نمونه داخلی
66.....	1-2-2- هتل صخره ای کندوان

فصل سوم : مطالعات زمینه

70.....	1-3-1-ریزگیهای جغرافیایی همدان
70.....	1-1-3- تقسیمات کشوری
71.....	2-1-3- سیمای زمین شناسی همدان
71.....	3-1-3- رودخانه ها
71.....	4-1-3- پوشش گیاهی
72.....	5-1-3- پیشینه تاریخی همدان
74.....	6-1-3- زبان و گویش
74.....	7-1-3- دین و مذهب
74.....	8-1-3- جشن و سرور
75.....	9-1-3- مراسم عزاداری
75.....	10-1-3- رقص و موسیقی
75.....	11-1-3- آداب و رسوم به هنگام تغییر فصول
75.....	12-1-3- مناطق مهم تاریخی - فرهنگی
77.....	2-3-2- زیر ساختهای گردشگری همدان
77.....	1-2-3- راه و ترابری
78.....	2-2-3- هتل ها و مهمانخانه ها
81.....	3-2-3- در صد اشغال اتاق و تخت هتل های همدان
81.....	3-3-3- اقلیم همدان
81.....	1-3-3- آب و هوا
82.....	2-3-3- شریط جوی
84.....	3-3-3- وزش باد
85.....	4-3-3- بررسی حدآسایش
86.....	5-3-3- فشار بخار
87.....	4-3-4- نتیجه گیری
89.....	5-3-5- شناخت منطقه علی صدر
89.....	1-5-3- موقعیت غار غلی صدر
91.....	2-5-3- تاریخچه شناسایی و کشف غار
93.....	3-5-3- زمین شناسی غار
93.....	4-5-3- نحوه تشکیل غار
95.....	5-5-3- مورفولوژی یا شکل شناسی غار
96.....	6-5-3- زیست شناسی
96.....	7-5-3- استفاده توریستی از غار

فصل چهارم : طراحی

100.....	1-4 اصول و مبانی نظری طرح
101.....	1-1-4- فرآیند طراحی معماری
102.....	2-1-4- احکام و معیارهای نظری طراحی
104.....	3-1-4- رابطه انسان و طبیعت
108.....	4-1-4- رابطه ساختمان با محیط
113.....	2-4-2-زمینه گرایبی
116.....	3-4-3- ایده های طراحی
116.....	1-3-4- ایده های فرمی
116.....	2-3-4- ایده های اقلیمی
117.....	3-3-4- شکل گیری کل مجموعه
118.....	4-4-4- تحلیل سایت
118.....	1-4-4- دسترسی ها
120.....	2-4-4- دید و منظر
121.....	5-4-5-نگرش های سازه ای و تاسیساتی
123.....	1-5-4- بررسی سازه
123.....	2-5-4- بررسی تاسیسات
126.....	6-4-6- برنامه ریزی فیزیکی طرح
134.....	7-4-7- طرح نهایی
140.....	8-4-8- منابع و ماخذ
142.....	پیوستها

فهرست جداول

28.....	1-1-1- خصوصیات میهمانان هتل
29.....	2-1-2- ترکیب اتاق خوابها برای انواع هتلها
30.....	3-1-3- ابعاد و اندازه های اتاق خوابها برای انواع هتل
32.....	4-1-4- عناصر لازم برای طرح کامل اتاق خواب
34.....	5-1-5- انواع سوئیت
47.....	6-1-6- مساحت آشپزخانه در انواع هتل
73.....	1-3-1- پیشینه تاریخی همدان
76.....	2-3-2- اماکن تاریخی-فرهنگی و گردشگری همدان
77.....	3-3-3- مناطق مهم گردشگری همدان

عنوان	صفحه
4-3- تعداد مسافران ورودی به استان در سال 1368 الی 1377	78
5-3- تقسیم بندی هتل‌های کشور بر اساس درجه و ظرفیت در سال 1373	79
6-3- آمار اتاق هتل‌های جهان در سال 1994	79
7-3- تعداد اتاق و تخت هتل‌های همدان	79
8-3- تعداد تخت و اتاق هتل‌ها و مسافرخانه های استان و شهر همدان	80
9-3- آمار 5ساله سالهای 70-71-75-80-1981	82
10-3- میزان و جهت ورودت در سال 47	83
11-3- میزان رطوبت در سالهای مختلف	83
12-3- میانگین ماهانه و توزیع برفی	83
13-3- وضعیت جریان هوا و سرعت آن	85
14-3- جدول زیست اقلیمی استان همدان	86

فهرست نمودارها

1-1- چیدن فضاهای عمومی	40
2-1- همجاورت بار انداز دریافت و انبار	45
3-1- همجاورت خدمات غذایی	46
4-1- همجاورت فضاهای مربوط به کارکنان	48
5-1- همجاورت فضاهای رختشویخانه و خانه داری	49
6-1- همجاورت فضاهای مهندسی	51

فهرست تصاویر

1-2- هتل کانادالا در مقابل صخره	60
2-2- نمونه ای از یک هتل یخی	63
3-2- فضا سازی داخل هتل یخی	64
4-2- نوعی هتل درختی کپسولی شکل	65
5-2- هتل درختی هارداس	65
6-2- هتل درختی شیشه ای	66
7-2- هتل صخره ای کندوان	66
8-2- محوطه بیرونی هتل کندوان	67
9-2- معماری داخلی اتاقهای هتل کندوان	68
1-3- نمائی از دالانهای داخل غار	91
2-3- تسهیلات داخل غار	94

106.....	1-4- رابطه میان باغ و ساختمان در فرانسه و انگلستان .....
107.....	2-4- ارتباط بین ساختمان و باغ در چین .....
108.....	3-4- ارتباط ساختمان با محیط:تجانس ،تضاد،مقابله .....
110.....	4-4- سه ارتباط بین ساختمان و محیط .....
111.....	5-4- چهار نوع ارتباط بین ساختمان و زمین .....
114.....	6-4- مجموعه فرهنگی تیجیائو .....
115.....	7-4- مجموعه فرهنگی ژرژپمیدو .....
120.....	8-4- تصویر راه دسترسی اصلی .....
120.....	9-4- دید و نظر از مجموعه به سمت روستای علی صدر .....
121.....	10-4- دید و منظر مجموعه به سمت مشرق .....
121.....	11-4- دید و منظر به سمت جنوب شرقی .....

فهرست نقشه ها

61.....	1-2- سایت پلان هتل کانادالاما .....
62.....	2-2- نمای هتل کانادالاما در ترکیب با طبیعت .....
70.....	1-3- نقشه استان همدان در تقسیمات کشوری .....
89.....	2-3- نقشه دهستان علی صدر در شهرستان کیودرآهنگ .....
90.....	3-3- نقشه داخلی غار علی صدر .....
118.....	1-4- نقشه موقعیت جغرافیائی غار علی صدر .....
119.....	2-4- نقشه موقعیت سایت و دسترسی به آن .....

چکیده:

مجموعه توریستی و تفریحی غار علی صدر همدان (با رویکرد معماری زمینه گرا)

علی دولتی

کشور ایران علیرغم داشتن جاذبه های گردشگری تاریخی و طبیعی فراوان و منحصر به فرد در سطح جهان سهم بسیار اندکی از صنعت توریسم را دارد تمایل جهانگردان به بازدید از کشورهای توریستی نه فقط به خاطر مناظر و سواحل زیبا و آثار تاریخی بلکه تا حدود زیادی به سبب وجود انواع امکانات رفاهی و جاذبه های توریستی است. غار علی صدر همدان از بسیاری جهات، علی الخصوص به علت وجود گذرگاههای آبی و دریاچه های ممتد آبی یکی از زیباترین جلوه های طبیعی ایران و جهان و پدیده ای منحصر به فرد در نوع خود می باشد ولی با این حال به خاطر عدم وجود زیر ساختها و اقدامات زیر بنائی مناسب نتوانسته جایگاه واقعی خود در جذب و جلب رضایت توریستها را پیدا کند.

اهداف زیر دلیل انتخاب موضوع طراحی هتل برای این پروژه بوده است:

- به علت کمبود مکانهای اقامتی - تفریحی در محدوده غار علی صدر (ارائه خدمات گردشگری)

- پتانسیل بالای سایت مورد نظر برای یک کاربری اقامتی - تفریحی

شناخت فرهنگ مردم منطقه و فرهنگ توریست ها و نیز شناخت امکانات و نیازمندیهای آن ضروری است در ضمن شناخت معماری منطقه با توجه به اقلیم و فرهنگ منطقه نیز لازم است. تمام این نیازمندیها و ضرورت ها سبب ایجاد پروژه حاضر گردیده که انجام آن شامل مراحل زیر بوده است:

در گام نخست به بررسی مفاهیم و سیر تحولات صنعت گردشگری به صورت بنیادی نگریسته شده است تا از این رهگذر به درک صحیح از موضوع دست پیدا کرد و در گام بعدی به مطالعه ریز فضاها و استانداردهای فضاهای مراکز اقامتی بر مبنای ضوابط سازمان میراث فرهنگی ایران و سایر استانداردهای خارجی پرداخته که عملکرد و نوع هتل پیشنهادی را نتیجه گیری کند. پس از این قسمت به بیان و معرفی نمونه های کارآمد داخلی و خارجی پرداخته است.

با توجه به کلیه مطالب بررسی شده و عوامل مرتبط با معماری زمینه گرا، مبانی نظری پروژه ارائه گردیده و در نهایت برنامه ریزی عملی در خصوص دستیابی به پروژه نهائی و برنامه ریزی فیزیکی طرح مورد بررسی قرار گرفته است.

در مرحله بعدی سایت به طور کامل مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و مطالعات اقلیمی به فراخور مورد بررسی واقع گردیده، آنگاه تلاش گردیده با بکارگیری راهکارهای تازه و مطابق با پیشرفتهای تکنولوژیکی طرح نهایی ایجاد و ارائه گردد.

واژه های کلیدی: گردشگر، توریسم، هتل، فراغت

Abstarct

An Architectural design of Tourist and Leisure complex in Alisadr cavem(refrence to cotexttual Architecture
Ali Dolati

In spite of possessing extraordinary, numerous, historical and tourism attractions, Iran plays a trivial role in the tourism industry in the world. Tourists' inclination to visit foreign countries is not only aroused by their beautiful beaches, natural views, and historical monuments, but also by their providing them various types of welfare facilities. For many reasons, especially because of its water canals and lakes, Alisadr Cave in Hamedan is one of Iran's and the world's most beautiful natural sites and also an extraordinary phenomenon. However, due to the lack of proper and sufficient substructures, Alisadr Cave has never enjoyed its own real place in satisfying the tourists.

Here are the reasons why we chose, as the subject of our project, designing a hotel for Alisadr Cave:

_ Lack of the dwelling and recreational places around Alisadr Cave (providing tourist services).

_ High potential of the cite under study for dwelling and recreational functions.

It is absolutely necessary to know the local people's culture, the tourists' culture, the area's capabilities and requests, and also the area's architecture which is actually based on its culture and climate. The present project, answering the mentioned needs, includes the following steps:

First, the project fundamentally studies and examines concepts and evolution of the tourism industry in order to obtain a correct comprehension of the subject matter. In the second step, it studies spaces and standards of the dwelling places based on the principles of Iran's Cultural Heritage Organization and on the other international standards. It enables us to evaluate the type and functions of our suggested hotel. Then, some qualified Iranian and foreign instances are introduced.

Based on all of the studied issues and the factors related to the grounding architecture, the theoretical principles of the project are offered and a practical design is planned for the final project. Then, the site is completely analyzed and some climatic studies are reported. Finally conforming to the technology advances and employing new procedures, the final design is offered.

Key words: tourist, tourism, hotel, leisure

مقدمه

مقدمه

در فرهنگ عامه مردم ایران سفر جایگاه ویژه‌ای از جهت گسترش اطلاعات، آگاهیها و شناخت دارد و انسان را به فرد جهان‌دیده‌ای تبدیل می‌کند که از هر قوم و ملتی شناخت و نشانه‌ای در ذهن خود دارد. سفر موجب برخورد فرهنگها شده و تغییرات مطلوبی در آداب و رسوم و کردار و رفتار اجتماعی بوجود می‌آورد ولی زمانی معنای واقعی خود را درمی‌یابد که علاوه بر تسهیل شرایط انجام آن در فضای مطلوب و مطبوع نیز اتفاق بیافتد بگونه‌ای که به استفاده کننده امکان تجدید قوا و بازسازی جسمانی و روحانی را بدهد.

در چند سال اخیر هتل و هتل‌داری به صنعتی واقعی تبدیل گردیده و از گسترش سریع و فوق‌العاده‌ای برخوردار بوده است، به طوری که مانند هر محصول صنعتی دیگر از قوانین و ضوابط بازار و محاسبات سودآوری تبعیت می‌کند. بدون شک این تحول از یک سو باعث بهبود سطح نسبی خدماتی که در هتل‌ها از هر نوع عرضه خواهد شد می‌گردد و از سوی دیگر به تنزل چشم‌گیر کیفیت معماری چه در سیمما و چه در درون آن خواهد انجامید.

اهمیت این موضوع فراتر از آن است که از روشهای به اصطلاح «سریع و عقلانی» که معمولاً می‌توانند خواسته‌ها را بطور موقت برآورده سازند، استفاده شود، یعنی نمی‌توان و نباید به نوعی «کمال‌ارزان‌قیمت» دست یافت بلکه باید به کمک معماری‌های هماهنگ و منطبق با نیازها و با سازماندهی در خور، به طیفی از فضاها دست یافت که قابل زنجیره شدن و تکرار مشابه از یک مکان به مکان دیگر نباشد، بلکه فضایی باشد مأنوس، که به آن می‌توان احساس تعلق نمود.

تمام این نیازمندیها و ضرورت‌ها سبب ایجاد پروژه حاضر شده که انجام آن شامل مراحل زیر بوده است:

مرحله اول: بررسی مسئله

مرحله دوم: بررسی عوامل لازم جهت ایجاد مرکز گردشگری

مرحله سوم: مطالعات تکمیلی

مرحله چهارم: مطالعات تطبیقی (بررسی نمونه‌های ایرانی و خارجی)

مرحله پنجم: مطالعات کالبدی: بررسی و شناخت عمومی همدان (شناخت جغرافیایی - اقلیم - فرهنگی - تاریخی، اجتماعی و

گردشگری و خصوصیات کالبدی منطقه و بررسی اصول حاکم بر معماری)

مرحله ششم: سایت آنالیز (شناخت و بررسی تمام عوامل مؤثر سایت بر طراحی پروژه)

مرحله هفتم: برنامه فیزیکی - سرانه‌ها با توجه به ضوابط سازمان گردشگری همدان

مرحله هشتم: آخرین مرحله یعنی طراحی پروژه با توجه به تمام مسائل بررسی شده و نتایج بدست آمده

روش تحقیق:

به طور کلی در مورد روش تحقیق موارد زیادی یادآوری می شود :

- انواع تحقیق شامل: تحقیق بنیادی (گسترش مرزهای علم و دانش) و تحقیق کاربردی (شامل دو نوع بنیادی - کاربردی و کاربردی - اجرایی) و بالاخره گزارش و ارائه پیشنهادها می باشد. که در اینجا تحقیق از نوع اجرایی - کاربردی است.
- روش های اساسی تفکیک تحقیق: روشهای مذکور شامل روشهای آماری و توصیفی می باشد که در اینجا از هر دو روش برای پیشبرد تحقیق استفاده شده است. بدین معنا که در پاره ای از مطالب تحقیقی که نیاز به ارائه آمار بوده از محاسبات آماری و در سایر بخش ها از روش های توصیفی استفاده شده است.
- روند تحقیق: در روند طی شده برای این تحقیق، ابتدا با استفاده از مطالعات کتابخانه ای (استفاده از کتب و مجلات، نشریات و ...) و سپس با استفاده از مطالعات میدانی مطالب مورد نظر در زمینه های مختلف مورد بررسی و مطالعه قرار داده شده است.

فصل اول

مطالعات پایه

1-1- جهانگردی

1-2- انواع هتل

1-3- تسهیلات مورد نیاز هتل

1-1- جهانگردی

کشف ناشناخته ها و پی بردن به راز طبیعت همواره عاملی موثر جهت به حرکت درآوردن نوع بشر به حساب می آمده و انسان در پی ارضای حس کنجکاوی خود گاه از خانه و کاشانه دل کنده و به دور دست ها سفر نموده تادیده از نادیده ها بردارد و از سیاحت در دنیای شگفت آور پیرامون خود لذت ببرد. انسان گاهی برای رفع خستگی و رسیدن به آرامش روح و روان، نیل به یک هدف، شناخت بیشتر این کره خاکی، ارضای حس بیشتر ماجراجویی و به هزار و یک دلیل دیگر مقدمات سفر را آماده نموده و به عنوان یک مسافر یا گردشگر قدم به جاده می گذارد. تلاش برای ارضای هر یک از این حس ها منجر به ایجاد انواع مختلف گردشگری گردیده است و در حال حاضر صنعت عظیمی را پایه گذاری کرده است که به جرات می توان آن را به عنوان بزرگترین صنعت درآمدزایی دنیا و یک فعالیت اقتصادی منحصر به فرد قلمداد کرد.

در همه جای دنیا پرداختن به صنعت از هر نوع آن اوصلاً صرف نظر از اهداف اقتصادی و برآوردن نیازهای داخلی و خارجی، هدف اصلی توسعه همه جانبه است. یکی از صنایع مهم، همین صنعت گردشگری و جهانگردی می باشد. ولی آنچه این صنعت را با ویژگی هایش از سایر صنایع جدا می سازد، جنبه فرهنگی آن است، زیرا بیشترین تبادل فرهنگی در آن انجام می گیرد.

انسان از دیرباز علاقه مند سفر به سرزمین های ناشناخته و دیدن نادیده ها بوده است. امروزه گسترش وسائل حمل و نقل و افزایش امکانات رفاهی موجب شده تا گردشگری و جذب گردشگری بصورت یک صنعت در جهان مطرح شود و درآمدزایی برای کشورهای ایجاد کند که به درستی به این نعت پرداخته اند.

امروزه به دلیل پیشرفت تکنولوژی و امکانات وسیع برای سفر از نقطه به نقطه دیگر تعداد مسافران و مسافرت ها در سراسر جهان روبه افزایش رفته است و ارتباطات تجاری و اداری و اداری، تجاری و مذهبی، تجاری سفرهای کوتاه مدت را سبب شده است و همچنین مقاصد مذهبی و مقصد سیاحتی و تفریحی باعث سفرهای طولانی مدت به مکان مختلف گردیده است.

از مهمترین عوامل ایجاد رضایت در سفر، محل اسکان افراد است. از اینرو هتل داری رابطه مستقیمی با گردشگری در اد اشکال اولیه هتل در دنیا بسیار ساده و ابتدایی بوده و اغلب در مسیر راههای تجاری در محل تعویض اسبها، این نوع اقامتگاهها احداث می گردیده که در آنها قسمتی به صورت مجلل و راحت تر از بابان و قسمتی دیگر بصورت مجزا برای عموم در نظر گرفته می شد. با گسترش تجارت و توسعه در صنعت در رابطه با خصوصیات محلی هر کشوری، شکل هتل داری صور گوناگونی به خود گرفت.

انواع متفاوتی از هتل ها، استانداردهای متفاوتی از کیفیت و امکانات ارائه می دهند. هتل ها می توانند حلقه ای از یک زنجیر یا مستق باشند انواع هتل ها عبارتند از: هتل های شهری، هتل های خاص تعطیلات، کلوب ها، هتل آپارتمان ها و هتل ها.

1-1-1-1-1-برخی تعاریف اولیه

سفر : فرهنگ نامه ها از (سفر) تعاریف مشابه ای ارائه داده اند . در فرهنگ معین آمده است : (سفر در لغت به معنای بیرون آمدن از شهر خود و به محل دیگر رفتن است . نیز به معنای قطع مسافت و راهی که از مکانی به مکان دور طی می کند آمده است . (معین، 1369)

سفر کردن (Trip) : هر دفعه که شخصی حداقل 100 مایل از خانه خود دور شود و برگردد

جهانگرد (Tourost) : کسی که در جستجوی تجربیات روحی ، فیزیکی و رضایتمندی های مختلف است و ماهیت این تجربیات ، مقصدهای انتخابی و نوع فعالیت های مورد لذت وی را تعیین می نماید . (معین، 1369)

جهانگردی : جهانگردی عبارت است از صنعت جهانی مسافرت ، اعم از هتل ها ، حمل و نقل ، تسهیلات رستوران ها ، مغازه ها ، مکان های تفریحی ، بیمارستان ها و ... و همه عناصر دیگر که خواسته ها و نیازهای مسافرین را برآورده می سازد .

جهانگردی خارجی (Foreign Tourist) : به هر شخصی که از کشوری غیر از کشور محل سکونت خود حداقل به مدت 24 ساعت دیدن کند ، جهانگرد خارجی گویند .

جهانگرد داخلی (Domestic Tourist) : به مسافری که برای تجارت ، گذراندن اوقاف فراغت ، کارهای شخصی و یا هر منظور دیگر از خانه خود حداقل 50 مایل به یک طرف دور شود ، گفته می شود . این تعریف شامل کلیه کسانی که برای انجام

امور شغلی خود از خانه خارج می شوند ، علیرغم این که همان روز برگردند و یا شب را در همان محل سپری کنند ، نمی شود .

سیاح : افرادی هستند که جهت گردش و تفریح و به مدت کمتر از 24 ساعت سفر کنند و همچنین مسافرین هواپیما در فرودگاه بین راه به صورت ترانزیت و مسافرین کشتی را گویند . (معین، 1369)

جامعه میزبان : به مردم بومی منطقه ای گفته می شود که جهانگردان از آن دیدن می کنند و به آن وارد شده اند . (معین، 1369)

1-1-1-2-واژه شناسی سفر

سفر جلوه های گوناگون داشته و دارد . واژه هایی که برای جایجایی انسان فراهم آمده عبارتند از:

سفر، کوچ، مهاجرت، سیاحت و جهانگردی ، این واژه ها در کاربرد امروزی خود چنین معنی می شود:

سفر : عبارت است از حرکت کردن یک شخص به محلی دور از اقامتگاه معمولی خود و سپری کردن مدت زمانی در آنجا و پس از آن بازگشتن .

کوچ: عبارت است از حرکت زیاد گروهی با همه یا بخش بزرگی از خانواده و دارایی و ابزار کار خود به محلی دیگر برای مدت موقت.

مهاجرت: عبارت است از وانهادن دیار و ره یافتن اقلیمی دیگر از روی بیم و امید.

سیاحت: عبارت است از به دیدار نواحی گوناگون رفتن به قصد آگاهی یافتن بر احوال آن نواحی و مردمانش و فرهنگ و چگونگی زندگی ایشان

جهانگردی: عبارت است از سیاحت در زمان و مکانی گسترده تر.

سیاحت و جهانگردی دو واژه ای است که از پیوند خوردن سفر با فرهنگ حکایت دارد. اگر فرهنگ را جستجو نکنند سیاحت و جهانگردی معنا پیدا نمی کند.

1-1-3- تعریف فراغت

در فرهنگ فارسی دکتر معین فراغت به معنای آسودگی، استراحت و نیز به معنای مجال و فرصت است ولی به طور روزمره وقتی از اوقات فراغت سخنی به میان می آید، عده ای آن را با بیکاری و گروهی با تفریح و مترادف می گیرند. در صورتی که از نظر جامعه شناسان این مفهوم صرفاً به اوقات بیکاری و زمان تفریح اطلاق نمی شود، بلکه به یک تعبیر اوقات فراغت زمان آزادی است که بعد از انجام کار موظف برای شخص باقی می ماند و در چگونگی گذراندن اوقات، اراده انسان مورد توجه است. به مدت برداشت های متفاوت از اوقات فراغت تعاریف متعددی نیز از آن شده است. اما تعریف جامع و مانعی بیشتر مورد اتفاق دانشمندان است به این شرح بیان می گردد:

«اوقات فراغت عبارت است از زمانی که بعد از کار روزانه بدون اجبار، صرف امور شود که تا حد امکان ریشه اقتصادی نداشته و منبع درآمدی برای شخص نباشد و منجر به رفع خستگی، استراحت، سبک شدن، ایجاد سرگرمی و فراهم آورد امکان رشد فکری و جسمی شود»

اهداف حاصله از فعالیت های انجام شده در زمان فراغت:

الف) استراحت و تجدید قوا

ب) تفریح، ورزش، نظاره و تماشا، مطالعه

ج) پرورش شخصیت و شکوفایی اندیشه و خلاقیت

د) کسب اطلاعات و دیدن آثار هنری

ه) تماس با افراد دیگر اجتماعی و همبستگی بیشتر با جامعه

و) رسیدن به اژامش روحی و تفکر و سیر درون و رسیدن به تکامل معنوی

چگونگی گذراندن اوقات فراغت: معمولاً در جامعه کار اهمیت بسیاری دارد و برای آن برنامه ریزی می شود. ولی به اوقات

فراغت توجهی نشده است. بنابراین، باید برای چگونگی پر کردن اوقات فراغت نیز برنامه ریزی کنیم تا به اهداف آن نائل شویم.

برای استفاده بهتر از اوقات فراغت می توان برنامه های زیر را پیشنهاد داد:

- مطالعه، خواندن کتاب و مجلات
- بازدید از فضاها، فرهنگی، تفریحی و ... مثل موزه ها، نمایشگاه ها، باغ وحش ها، آثار باستانی و ...
- دیدن فیلم و تاتر رفتن به سینما
- دیدن و گوش دادن به برنامه های رادیو و تلویزیون
- سیر و سیاحت جهت زیارت، تفریح و گردش، دین اقوام و ...
- ورزش و بازی های متنوع
- فعالیت های جانبی تفریحی چون گردش، قدم زدن، کوهنوردی و ...

1-2- هتل

کلمه هتل حدوداً از سال های 256 میلادی برای نامیدن مراکزی بکار می رفت که دارای امکانات کافی برای اقامت موقت

مسافرین بوده است.

هتل یک واژه فرانسوی و منظور از آن مکانی است که تسهیلات لازم برای اقامت کوتاه مدت مسافر را در مقصد یا در مسیر

حرکت تأمین می کند. معادل های فارسی آن عبارتند از کاروانسرا، مهمانخانه، مهمان پذیر، زائر سرا و مسافر خانه، که صرف نظر از

درجه و کیفیت خدماتی آنها در دنیا پیشینه چندین هزار ساله دارند. (بلوریان، 1386)

1-2-1- تاریخچه هتل

قدمت هتل به دوران تمدن های بزرگ باستانی باز می گردد. در ایران، بین النهرین و روم باستان مکان هایی بوده اند که اجداد

هتل امروز محسوب می شوند. هتلداری، پذیرایی و مهمان نوازی از مسافرین، قدمتی طولانی دارد حتی پیش از آنکه واژه هتل